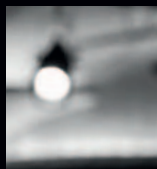
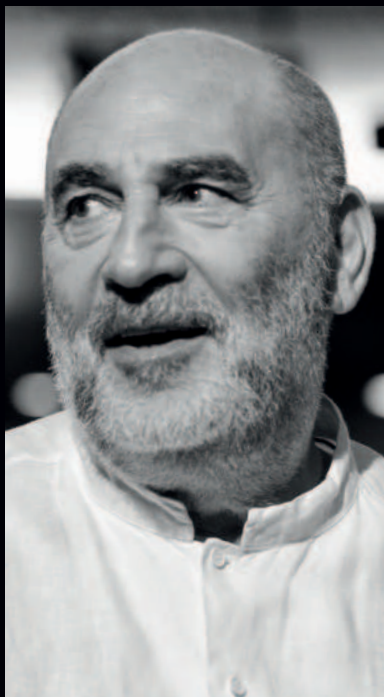

KULKA

TARTALOM

Előszó	7
A kezdet kezdetén	13
Ebéd Györgyiné	37
A Nemzet Színésze	59
Időutazás Fonyódon	65
Negyven év színpadon	89
Szomorú samuráj	139
Miből lesz a forradalmár?	155
Szegeden semmi sincs már úgy	181
Egyedül a legjobb	211
Csak az igazat	229
Névmutató	249
Képek jegyzéke	253
Köszönetnyilvánítás	255

ELŐSZÓ

„Stroke-os vagyok”, mondja János gyakran. „Lobotómia”, teszi hozzá, amikor nem sikerül valamit kifejezni, amit szeretne. Mindent ért, mindent követ, és nem tudja kiadni magából, ami belül zajlik. „Afázia. Van rá magyar szó?”, kérdezi tőlem. Nem tudok róla, szerintem ezt így hívják mindenütt. A Neurológiai Központ oldalán azt írják: az afázia „egy komplex nyelvi zavar, amely az agy nyelvi központjainak károsodása vagy sérülése miatt alakul ki. Az afázia során az érintett személyek képtelenek megfelelően érteni a beszédet vagy kifejezni magukat szavakkal. Ez nemcsak a beszélt nyelvet, hanem az írott nyelvet is érintheti”. Mi most mégis könyvet írunk, együtt. Megpróbáljuk kibányászni, ami bent rekedt, legalább egy részét. Szavakat adunk neki, élmények által. Kicsalogatjuk a biztonságos burokból, ahová visszahúzódott, utazásokra indulunk. Mert az afáziának van egy olyan hatása is, hogy „társasági izolációt, szorongást, depressziót

okozhat hosszú távon”. Aki csak töredékesen tudja magát kifejezni, az egy idő után neki sem fut. Nem kezdeményez. Nem kezd bele a sztoriba. Nem akar benne elakadni, nem szeretné látni a másik zavarát.

János volt az egyik legnagyobb magyar színész. Amikor ez történt, négy darabban játszott, egy újat próbált, koncerteket adott, épp befejezett egy filmet. Évtizedek óta a csúcson volt. Eljátszotta *Hamlettől Jágón át III. Richárdig* a drámairodalom legismertebb hőseit az ország legjobb színházaiban, elénekelte a *Csárdáskirálynőtől* a *My Fair Lady*yn át a *Hegedűs a háztetőn* musical főszerepeit, szórakoztató előadásokba kirándult. Filmen bejárta a teljes 20. századot, hangoskönyvben felolvasta a legnagyobb klasszikusokat. Ma azt gondolja, túl sokat dolgozott. Nem lassított akkor sem, amikor már fáradt volt – talán hiba volt. Egy hasiaorta-műtétet követően öt nappal már a színpadon állt. Egy hónap múlva stroke-ot kapott.

Ma már könnyen mond nemet. Hívják most is, de nem megy. Ritkán megy. Nem vonult vissza, csak nem köt kompromisszumot. Olyan emberekkel veszi körül magát, akiktől őszinteséget kaphat. Akiknek elég tőle a fél mondat, vagy csak egy-egy szó, kitalálják a hiányzó neveket. Kimondják helyette is, vagy ki sem mondják, de értik. Amikor eltalálják, amit szeretett volna, azt mondja: „Okos vagy!”

A jobb napokon ugyanúgy fecseg, nevet, csillog a szeme, ő is mesél. A szavak mellett (helyett) gesztusok, arckifejezések

végtelen tárháza áll a rendelkezésére. Annyi színe, árnyalata van, és olyan melegség, kedvesség érkezik tőle, hogy megszűnik minden akadály. Talán ilyen lehetett vele a színpadon.

Mellette más időszámításba kerülünk. Nyugodtabb, élhetőbb, igazabb jelenbe. Nincs helye a felesleges gondolatoknak, a képmutatásnak. Utána sokszor úgy tűnik, túl sokat fecsegünk, alakoskodunk mi, többiek. Mire az a sok szó? Elég kevesebb, elég a lényeg. Többet mond a szem, a mimika. Kár, hogy ezt egy könyvben nem lehet megmutatni. Megpróbáljuk kimondani, kikerekíteni, amire az életben elég egy mozdulat vagy grimasz.

Mert ez mégiscsak egy könyv róla, amibe beleegyezett. Nem szokványos színészkönyv, inkább egy ember portréja. Egy olyan emberé, aki megjárta a halált, visszajött onnan, de sok mindent elveszített. Nem tud többé sportolni, főzni, monológokat vagy verseket mondani, nem beszél már angolul vagy franciául (bár a kiejtése egy-egy mondatra is tökéletes), nehezen jár és állandó fájdalom gyötri. Számos olyan dolgot hagyott hátra, ami a korábbi életének fontos része és örömforrása volt. Hiányokkal él, de nem sír vissza semmit. Most mégis elindulunk vele hátrafelé. Felkeressük életének fontos helyszíneit, elvisszük magunkkal a barátait, és ránézünk az egészre. Megvizsgáljuk, mi formálta, mi marad belőle, mi az, ami igazán fontos. Mi másnak lenne értelme?